Biblioteca Nacional Aruba jubileert

Kruispunt van stille concentratie en maatschappelijk straatrumoer

Toen de 'Arubaanse Openbare Leeszaal en Boekerij' 55 jaar geleden de deuren opende, bestond de collectie uit circa 3000 boeken. Nu, 55 jaar later, bezit de Bibliotheca Nacional Aruba een veelvoud van dat aantal boeken, die uiteraard niet meer in een kamer passen. Ondanks alle veranderingen is door de jaren heen de doelstelling van de boekenuitleen nagenoeg hetzelfde gebleven, namelijk het bevorderen van het lezen, de taal en het cultuurbesef van de bevolking.

Momenteel is dit de hoofdvestiging van de Biblioteca.

door Marjanne Havelaar

De huidige Biblioteca Aruba ging op 20 augustus 1949 open onder de naam Openbare Leeszaal en Boekerij. Op de begroting voor 1948 was een bedrag van 10.000 gulden beschikbaar gesteld voor de boekenaanschaf. In samenwerking met de Aruba Boekhandel van de gebroeders De Wit konden daarvoor ruim 3000 boeken worden aangeschaft. Deze bibliotheek werd ook wel de Gouvernementsbibliotheek genoemd, aangezien de collectie een plaatsje had gevonden in een kamer in de westelijke vleugel van het toenmalige Gezagshebberskantoor. Nu, meer dan een halve eeuw later, zijn zelfs het ruime pand aan de George Madurostraat en de dependance in San Nicolas samen alweer te klein geworden.

Ter gelegenheid van het vijftigjarig jubileum van de nationale bibliotheek van Aruba schreef Wim Rutgers een boekje; *Nos Biblioteca ta di oro* kwam twee jaar geleden uit en vertelt de geschiedenis van de boekenuitleen op Aruba. De vertraging van de uitgave had te maken met technische omstandigheden maar dat feit maakt het boekje niet minder belangrijk. "Vijftig jaar culturele geschiedenis geschreven in goud. Dat alles moest in kaart worden gebracht, niet als geschiedenisboek, maar als culturele beleving van diverse generaties", aldus Irais Sankatsing-Nava en Susan de Lange in het voorwoord van het boek. "Vandaag de dag brengen de kinderen van vroeger hun kleinkinderen van nu naar de bibliotheek om de geheimen van het boek te ontdekken. Via de informatiesnelweg van verre oorden proberen zij antwoorden te vinden, een onafgebroken cyclus waarin de bibliotheek groeit en laat groeien."

Het Antilliaanse bibliotheekwezen is al bijna een halve eeuw oud als in 1949 op Aruba de eerste openbare bibliotheek wordt geopend. Dat betekent niet dat er voordien geen boekencollecties waren, maar die stonden niet ter beschikking van de hele bevolking.

De geschiedenis van het bibliotheekwezen begint in feite met het Algemeen Nederlands Verbond (ANV), opgericht in 1895. Het ANV had als hoofddoel de handhaving en de ontplooiing van de Nederlandse taal en cultuur, waar ook ter wereld.

In 1903 kreeg St. Eustatius als eerste Antilliaanse eiland een eigen groep. In 1904 werd een afdeling opgericht op Curaçao en vier jaar later waren Aruba en Bonaire aan de beurt. Het Nederlandse hoofdbestuur van de ANV meende dat bibliotheekwerk bij uitstek geschikt was om de Nederlandse taal en cultuur in de kolonieën te bevorderen. 'Goede boeken, geen treinlectuur', daar ging het om. De boekencommissie van het ANV kocht boeken en dagbladen in en stuurde die naar de afdelingen over de gehele wereld. Vooraanstaande notabelen wisten al snel de weg naar de ANV-bibliotheek te vinden, waarvan de collectie al meteen veel te klein bleek. Vooral ook door het feit dat voor het eerst in de geschiedenis ook hun vrouwen aan het lezen sloegen. Voorheen was dat nog een exclusieve mannenaangelegenheid.

Na 45 jaar ANV-boekenuitleen, zag het Gouvernement de noodzaak in om de bibliotheektaken over te nemen. Er was een grote vraag naar leesstof ontstaan, waaraan de ANV niet kon voldoen. Het Departement van Onderwijs nam het initiatief en meer dan een kwart eeuw later dan de meeste andere Antilliaanse eilanden, kreeg Aruba eindelijk haar Openbare Leeszaal en Boekerij. Het moest een Arubaans Cultuurcentrum worden, waarin de innige band tussen bibliotheek en onderwijs zou worden benadrukt. Onnodig uit te leggen dat in die tijd met 'cultuur' gedoeld werd op de Nederlandse cultuur. In het gebouw aan de John G. Emanstraat, waar nu de rechters hun werk doen, werd de eerste 'bieb' ingericht.

Bestond de collectie bij de opening uit circa 3000 boeken, al direct werden er 500 bij besteld. Het ging in die eerste periode voornamelijk om Nederlandse en Engelse romans en wetenschappelijke werken. Daarnaast bevatte de collectie jongens- en meisjesboeken en een vijftigtal tijdschriften. Voor de overzichtelijkheid werd een catalogus samengesteld, 'een keurig en overzichtelijk boekje' dat voor vijftig cent te koop was.

Zodra de DOW in haar nieuwe gebouw bij de haven trok, kon de bibliotheek op 9 mei 1950 verhuizen naar het pand aan de Lagoenweg 11. Een heel gebouw ter beschikking, in plaats van een enkele kamer. Een grote vooruitgang dus. Johan Hartog werd in dienst genomen als eerste bibliothecaris. Twee jaar later, om precies te zijn op 18 april 1952, werd een filiaal in San Nicolas geopend.

Inmiddels was er in politiek opzicht vanalles aan het veranderen en was Aruba bezig zich langzaam maar zeker los te maken van Nederland en Curaçao. Een van de stappen in dat proces was de overdracht van de bibliotheek van het landelijke Departement van Onderwijs aan Aruba. Per 1 mei 1953 werd de bibliotheek een afzonderlijke dienst van het eilandsbestuur.

Korte tijd later werd er weer verhuisd. Het derde onderkomen was het monumentale pand aan de Wilhelminastraat, waar nu de Algemene Rekenkamer is gevestigd. Dit pand zou bijna 30 jaar lang als huisvesting voor de 'bieb' fungeren. Bij de verhuizing moesten al 16.082 boeken een nieuwe plaats krijgen. Daaronder ruim 6700 romans, waarvan ruim 5800 in het Nederlands en Engels, ruim 2600 kinderboeken in drie talen, en meer dan 6000 studiewerken.

Naast de boekenuitleen was er een leeszaal annex studiezaal, met afsluitbare lessenaars voor studiedoeleinden. Buiten het gebouw was er de mogelijkheid films te vertonen. Ook bestonden er plannen om lezingen te organiseren. Deze multifuncionaliteit is vanaf het begin een sterke pijler van het bibliotheekwezen geweest.

Met de opkomst van de film deed de filmotheek zijn intrede. De ongeveer 400 filmrollen vonden gretig aftrek bij de leden. Uiteraard werden ook grammofoonplaten aan de collectie toegevoegd. Sinds 1954 beschikte de bibliotheek ook over een muziekuitleen. 200 Boeken en partituren voor vrijwel alle instrumenten konden voor de ongebruikelijk lange periode van zes weken worden geleend. Later werd de collectie uitgebreid met de bibliotheek van de Arubaanse Muziekschool.

Directeur Hartog was al direct na zijn indiensttreding begonnen met het opzetten van een Caribische afdeling, oftewel de afdeling Antilliana. Wel mopperde hij vaak over de grote moeite die het kostte om aan Papiamentstalige boeken te komen. Verder streefde hij naar internationale samenwerking om het niveau van de Arubaanse bibliotheek zo hoog mogelijk te maken. Ter illustratie van hoever hij ging in zijn dienstverlening aan het lezerspubliek: met ingang van 1 juni 1952 had de 'bieb' een Friese afdeling, om de ongeveer 40 Friese gezinnen op Aruba in de gelegenheid te stellen van tijd tot tijd een boek in de eigen taal te kunnen lezen.

In december 1950 waren er al drie depots van de bibliotheek: in het Militair Kamp te Savaneta, in de Protestantse school van Piedra Plat en in het Huis van Bewaring te Dakota. De filosofie luidde namelijk dat boeken zo dicht mogelijk bij de mensen gebracht moesten worden. In het kader daarvan werd aanvankelijk geprobeerd filialen in de districten te vestigen. Dat leidde tot de opening van een filiaal in San Nicolas aan de Van Speykstraat in 1952.

Per 1 september 1965 kon de Openbare Bibliotheek een tweede filiaal openen in Santa Cruz, in het voormalige zusterhuis. Nog geen tien jaar later moest dit weer worden gesloten, omdat er nog maar zeven leden waren.

De bereikbaarheid van boeken voor mensen in de districten was inmiddels overgenomen door de bibliobussen, waarvan de eerste op 28 maart 1968 de weg op ging. Deze bus voorzag tien scholen met meer dan 3000 kinderen voortaan van boeken. Nog steeds rijden de bibliobussen, maar immer uitsluitend voor kinderen, waardoor de volwassenen in de districten nog steeds niet gemakkelijk aan literatuur en lectuur kunnen komen. De bibliotheek zou graag in de avonduren met de bussen op stap gaan om daar ook de volwassenen te bereiken.

Sinds 1982 is de hoofdvestiging van de bibliotheek te vinden aan de George Madurostraat. Sinds 1986 onder de naam Biblioteca Nacional Aruba. De boeken voor de uitleen vormen nog steeds het meest zichtbare deel van de collectie, maar daarnaast beschikt de 'bieb' over encyclopedieën, woordenboeken, documentatiemappen, kranten en tijdschriften. Ook is er een grote voorraad aan audio-visueel materiaal.

Sinds kort beschikt de bibliotheek over een computerafdeling met twintig computers. Via internet kan daardoor een schat aan informatie worden opgevraagd. Daarnaast kunnen de computers bijvoorbeeld door scholieren worden gebruikt om werkstukken op te maken. In zijn 55 jaar heeft de Bibliotheek zich ontwikkeld van een boekenuitleenpost tot een multifunctioneel centrum met jaarlijks verschillende activiteiten gericht op multifunctionele dienstverlening, zoals exposities, leesbevorderingsactiviteiten, boekenmarkten, praatprogramma's, filmavonden, de culturele maand, het kinderboekenfestival en het vakantieleesprogramma. De positie van de 'bieb' in de maatschappij wordt door Alice van Romondt, jarenlang directeur van de bibliotheek, zeer toepasselijk literair beschreven. In de laatste passage van het boek zegt zij: "Zoals in de bekende Compa Nanzi-verhalen de kleine spin de maatschappelijk sterken steeds weer te slim af is, zo moeten we in ons bibliotheekwerk oproeien tegen de stromingen die in de leesbevordering weinig direct economisch gewin zien. Maar als een spin heeft de nationale bibliotheek haar web geweven om met een net van draden de leesbevordering te kunnen verwezenlijken.

We zijn een levendig centrum van activiteiten dat ondanks de stille concentratie die het lezen eist, zijn vensters volledig heeft opengezet voor het maatschappelijk straatrumoer om op een weliswaar klein eiland, toch veelzijdig, actief en stimulerend bezig te kunnen zijn."

Nos Biblioteca ta di oro. Wim Rutgers, op verzoek van de Biblioteca Nacional Aruba uitgegeven in 2002 ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van de Bibliotheek op Aruba, 1949-1999. Druk: Interprint. ISBN: 99904-89-01-7

